אדם שמציל על טומאה שבתוכו מלטמא אינו דין שמציל על טהרה שבתוכו מליטמא מה לכלי חרס שכן אין מטמא מגבו תאמר באדם שמטמא מגבו אטו אנן מגבו קאמרינן מתוכו קאמרינן אדרבה כלי חרס חמור שכן מטמא מאוירו אשכחן בלוע דלמעלה בלוע דלמטה מנלן קל וחומר ומה למעלה שאינו עושה עיכול מציל למטה שעושה עיכול אינו דין שמציל כלום עושה עיכול למטה אלא על ידי מעלה אפי' הכי עיכול דלמטה רב אשכחן בלוע דאדם בלוע דבהמה מנלן קל וחומר ומה אדם שמטמא מחיים מציל בבלוע בהמה שאינה מטמאה מחיים אינו דין שתציל בבלוע מה לאדם שכן צריך שהייה בבית המנוגע תאמר בבהמה שאינה צריכה שהייה בבית המנוגע בהמה דאינה צריכה שהייה בבית המנוגע למאי הלכתא לכלים שעל גבה אדם נמי לא בעי [א]דתנן [א]הנכנס לבית המנוגע וכליו על כתפיו וסנדליו וטבעותיו בידיו הוא והן טמאין מיד [ב]היה לבוש כליו וסנדליו ברגליו וטבעותיו באצבעו הוא טמא מיד והן טהורין עד שישהא בכדי אכילת פרס פת חטים ולא פת שעורים מיסב ואוכל בליפתן אמר רבא תרווייהו תננהי טומאה בלועה תנינא טהרה בלועה תנינא [ה]טומאה בלועה [ב]דתנן [א] [ג]בלע טבעת טמאה טובל ואוכל בתרומתו הקיאה טמאה וטמאתו טהרה בלועה תנינא [ג]דתנן בלע טבעת טהורה ונכנס לאהל המת והזה ושנה וטבל והקיאה הרי היא כמה שהיתה כי קאמר רבה כגון שבלע שתי טבעות אחת טמאה ואחת טהורה דלא מטמיא לה מטמאה לטהורה
והא

רש"י

אדם. שמעכב טומאה שבתוכו מלטמא אינו דין שמציל על טהרה שבתוכו מליטמא משום בלוע: **מה לכלי חרס.** דין הוא שיציל על טהרה שבתוכו שכן יש בו צד קל אחר שאינו מטמא מגבו: **אטו אנן מגבו קאמרינן.** מי ילפינן גב אדם מגב כלי חרס דתיפרוך הכי: **מתוכו קאמרינן.** תוך דאדם גמרינן מתוך כלי חרס וכ"ש דקל וחומר אלימא הוא דאדרבה תוך כלי חרס חמור מתוכו של אדם: **שכן מטמא מאוירו.** בלא נגיעה מה שאין כן באדם הלכך קל וחומר מה אויר כלי חרס שאינו מבליע טומאה שבו מלטמא [ב]מבליע טהרה שבו מליטמא אדם שמבליע טומאה שבתוכו מלטמא אינו דין שיציל על טהרה שבו מליטמא הואיל וקל הוא שאין מקבל אויר האדם טומאה לעולם: **דלמעלה.** דרך פיו כדכתיב (ויקרא יא) והאוכל מנבלתה: **דלמטה.** תחב לו דרך בית הריעי עד שנבלע וכגון שהיה [א] תחוב בשפופרת ולא טימאו בכניסתו במגע: **מנין.** שלאחר מכאן לא יטמאנו (א) במשא הואיל ובלוע: **אלא ע"י מעלה.** אם לא יכנס דרך הפה לא יתעכל במעיים לעולם: **עיכול דלמטה רב.** בפה אינו מתעכל כל כך עד שיורד למטה: **צריך שהייה.** לטמא בגדים שהוא לבוש דכתיב (שם יד) והבא אל הבית יטמא [ג]ולא כתיב כבוס בגדים והאוכל בבית יכבס את בגדיו (שם) ומוקמינן לה בתורת כהנים[ד] לשוהה שיעור אכילה: **תאמר בבהמה שאינה צריכה שהייה.** שאם נכנסת טעונה כלים הרי הן טמאים מיד דוהבא אל הבית קרינא בהו: ומשנינן **למאי הלכתא.** אמרת אין צריכה שהייה על כרחך לכלים שעליה דהא לאו בת מילבש בגדים היא אלא דרך משוי ודרך משוי אדם גופיה לא בעי שהייה שאם לא היה לבוש בגדיו אלא נטלם על כתפו ונכנס טמאין מיד: **וטבעותיו בידיו.** בקומצו שלא כדרך מלבוש: **טמאין מיד.** דקרינא נמי בכלים והבא אל הבית: **היה לבוש כליו כו'.** הוו להו בגדים דידיה וכתיב והאוכל בבית יכבס את בגדיו עד שישהא שיעור אכילה: **פרס.** חצי ככר של עירוב שהוא מזון שתי סעודות והוא שמונה ביצים כדאמרינן בעירובין (דף פב:): **תרווייהו תננהי.** קושיא היא. כלומר מאי אשמועינן רבה: **טמאה.** טומאת מת וכלי מתכות המיטמאין במת הרי הן כמת דאמר מר (לעיל ג.) חרב [במדבר יט] הרי הוא כחלל: **טובל.** לפי שנטמא בנגיעתה קודם שבלעה: **טובל ואוכל בתרומה.** דמשנבלעה אינה מטמאה: **[הקיאה טמאה].** דלא אהני ליה טבילת האדם: **וטמאתו.** שנגעה בו ביציאתה: **והזה.** בשלישי: **ושנה.** בשביעי: **הרי היא כמה שהיתה.** טהורה לפי שלא קבלה טומאה מן האדם משבלעה דאי טמאה היכי מצי למימר הרי היא כמה שהיתה הא לא טבלה וטבילת האדם לא מהניא לה. ולהכי נקט הזה ושנה וטבל ואחר כך הקיאה דאם הקיאה קודם טבילה נטמאה ביציאתה במגעו: **כי קאמר רבה כו'.** דאי ממתניתין דקתני בלע טבעת טמאה טובל [ה]ואוכל דמשמע לא מטמיא לאדם הוה אמינא טעמא לאו משום בליעה הוא אלא משום דמגע בית הסתרים לאו מגע הוא לענין טומאה כדאמרינן במסכת נדה (דף מג.) מודיו לא שטף במים[ו] וגבי טבעת ליכא למימר תטמא את האדם במשא שאין משא אלא למי שהטומאה יוצאה ממנו כגון מת ונבלה ומעיינות הזב אבל טמא מת אע"פ שהוא אב הטומאה אין לו משא וטבעת טהורה נמי דתנן דלא מטמיא מחמת אדם נמי טעמא משום דמגע בית הסתרים דאדם לא מטמא אבל טבעת בטבעת לאו בית הסתרים שייך למימר בהו אע"פ שנטמאו באדם [ז]הרי הן כמונחין בתיבה וניטמו אשמועינן רבה דטעמא דמתניתין משום בלוע היא ואפילו חברתה לא מטמא:
והא

תוספות

אטו אנן מגבו קאמרינן מתוכו קאמרינן. תימה [ו] מה נפסק מ"מ פריך שפיר דאיך תעבור הטומאה כיון דגבו טהור ויש לומר [ז]דאדם נמי תוכו טהור מציל ואיכא למיעבד ק"ו הכי ומה כלי חרס המוקף צמיד פתיל שאין גבו מציל לחוץ בפני הטומאה שבתוכו מלטמא [ח] מציל ב] (תוכו) על טהרה שבתוכו מליטמא תוכו של אדם שמציל וחוצץ בפני הטומאה שבתוכו מלטמא אינו דין שיציל תוכו על טהרה שבתוכו מליטמא וא"ת כיון דהא דהאדם מציל על טהרה שבתוכו היינו מקל וחומר דכלי חרס א"כ נימא דיו ולא יציל על טהרה שבתוכו מליטמא בהיסט הזב כמו כלי חרס המוקף צמיד פתיל דמיטמא בהיסט הזב כדאמרינן בסוף הנזקין (גיטין סא:) וליחוש שמא הסיטה אשתו נדה ואילו בתוספת' דאהלו' (פט"ו) תני בהדיא דאדם מציל על טהרה שבתוכו מליטמא בהיסט הזב דאמרו להם בית הלל אי אתם מודים בבליעת טבעת ונכנס לאהל המת כו' אמרו להם בית שמאי לא אם אמרת בטבעת שהיא טהורה [ט] בהיסט וי"ל דעבדי ק"ו מפכים קטנים המוקף צמיד פתיל דאפילו בלא היקף (ב) טהורים במשא הזב לפי שאין באים לכלל מגע לפי שאין סופן להפתח ואת שאינו בא לכלל מגע אינו בא לכלל משא כדאמר בהעור והרוטב (לקמן דף קכד:): **דלמטה מנא לן.** דבלוע דלמטה נמי טהור כדמוכח מתניתין דעובר וחיה נמי דטמאה היינו מדרבנן כדלקמן ועוד דהשתא ס"ד דרבה מודה בשתי טבעות וחיה היא כשתי טבעות: **בלוע בבהמה מנא לן.** דבהמה לא מטמא כדמוכח ההוא כלב דאכל בשר המת לקמן בהעור והרוטב (דף קכו.): **למאי הלכתא לכלים שעל גבה אדם נמי לא בעי.** וא"ת דלמא אפי' בכלים שהיא לבושה דשייך בהו מלבוש כדאשכחן גבי הוצאת שבת בפרק במה בהמה יוצאה (שבת נג.) בדברים שחשובים לה למלבוש ועוד הקשה רבינו אפרים דבתורת כהנים ממעט בהמה וכותי דלא בעו שהייה בכלים שהן לבושים מוכבס בגדיו המטמא בגדים מציל בבית המנוגע כותי ובהמה שאינם מטמאים בגדים אינם מצילים בבית המנוגע משמע דבת מלבוש היא אלא דמעטיה קרא דומיא דכותי דשייך ביה מלבוש וי"ל דבהמה אפילו כלים שהיא לבושה חשיבי כעל גבה כיון דאין מטמא מכחה דלאו בת טומאה היא וגבי אדם נמי כה"ג כשאין מטמאין מכחו כגון בגדים שעל גביו לא בעי שהייה אבל בגדים שהוא לבוש בטלים אגביה ומכחו באה להם הטומאה וגזרת הכתוב היא שאין לו כח לטמאם עד שישהה ולפירוש זה דטומאת בגדים שהוא לבוש מחמת האדם הם באים אם כולו בפנים וידו מבחוץ וטבעת באצבע טמאה הטבעת ואם הוא מבחוץ וידו בפנים וטבעת באצבע הטבעת טהורה דבטלה אגביה והוא טהור דרובו לחוץ וקשה דבתורת כהנים ובמסכת נגעים פרק שלשה עשר דתנא היה עומד בפנים ופשט ידו לחוץ וטבעותיו בידו ושהה כדי אכילת פרס טמאות היה עומד בחוץ ופשט ידו בפנים וטבעותיו בידו רבי יהודה מטמא מיד וחכ"א בכדי אכילת פרס ושמא התם מדרבנן הוא ולא מדאורייתא ומחמיר רבי יהודה לטמא מיד משום דאין הטומאה באה להם מכח האדם: **אמר רבא תרווייהו תננהי.** לאו מטומאה בלועה פריך דרבה נמי כשם קאמר משמע שגם לרבה היה פשוט מתוך המשנה אלא מטהרה בלועה פריך דטהרה נמי תנן כמו טומאה ולמה פשוט לו זה יותר מזה: **בלע טבעת טמאה טובל ואוכל בתרומה.** בטמא טומאת מת איירי דחרב הרי הוא כחלל ואי לאו דטומאה בלועה לא מטמאה לא היה מועיל לו טבילה דנהי דמגע בית הסתרים לא מטמא במגע במשא מטמא וא"ת ודלמא בטבעת שנטמא בשרץ איירי וי"ל דבתר דההיא דטבעת טהורה מיתניא במסכת מקואות (פ"י מ"ח) ועוד אי בטומאת שרץ אם כן לא הויא אלא ראשון והיכי קתני דמטמא את האדם והא אין אדם וכלים מקבלים טומאה אלא מאב הטומאה: **כי קאמר רבה כגון שבלע שתי טבעות.** פירש בקונטרס דאי ממתניתין ה"א הא דטבעת לא מטמאה האדם לא משום בליעה הוא אלא משום דמגע בית הסתרים לאו מגע הוא לענין טומאה כדאמר בנדה (דף מג:) וליכא למימר דנטמא במשא שאין משא אלא במי שהטומאה באה ממנו כגון מת ונבלה ומעיינות הזב אבל טמא מת אע"פ

עין משפט נר מצוה

לה א מיי' פט"ו מהלכות טומאת צרעת הל"ז:
לו ב מיי' שם הלכה ח:
לז ג מיי' פ"ב מהלכות מקואות הלכה ח:

שיטה מקובצת

[א] בלע טבעת (בהמה) טמאה כו'. נ"ב עי' תוספות מנחות ס"ט ע"א: [ב] מבליע טהרה שבו מליטמא שיש חומר באוירו [א] ואע"פ שמיטמא בלא צמיד פתיל אדם שמבליע טומאה שבתוכו: [ג] ולא כתיב כבוס בגדים וכתיב והאוכל בבית יכבס: [ד] ואוכל דמשמע דלא מטמיא: [ה] הרי הן כמונחין בתוכו וליטמא. נ"ב נ"א ברש"י כ"י הרי הן כמסותרים בתיבה וליטמא כו': [ו] תימה מה בכך מ"מ פריך שפיר: [ז] וי"ל דאדם נמי דתוכו טהור. נ"ב משום דבית הסתרים הוא ע"כ: [ח] מציל על טהרה שבתוכו מליטמא תוכו של אדם: [ט] שהיא טהורה בהיסט הזב וי"ל דעבדינן ק"ו:

[א] נראה דל"ל מבליע טהרה שבו מלטמא ע"י צמיד פתיל ואע"פ שיש חומר שמטמא מאוירו אדם שמבליע וכו'.

רבינו גרשום

אדם שמציל על טומאה שבתוכו מלטמא. כדאמרי' דאכל סמוך לשקיעת החמה אעפ"כ לא מטמא הגוף אינו דין שמציל על טהרה שבתוכו אע"ג שנטמא לאחר שבלע טבעת טהורה שאינה טמאה בתוך הגוף: מה לכלי חרש שאינו מטמא מגבו. כלומר דין שמציל על טהרה שבתוכו שאינו מטמא מגבו: אנן מתוכו קאמרינן. כלומר ומתוכו אינו קל כלי חרש מאדם כשם שאדם מטמא מתוכו כך כלי חרש מטמא מתוכו ואעפ"כ מציל על הטהרות שבתוכו וק"ו כדקאי קאי: אדרבה כלי חרש חמור. בניחותא קא אתי כלומר אדרבה כלי חרש חמור שכן מטמא מאוירו שיציל על טהרות שבתוכו: בלוע דלמטה מנא לן. כלו' אשכחן שבלעו דרך פיו הטומאה כדאמרינן לעיל (האוכל) [אבל] בלוע דלמטה שבלען דרך שתן מנלן דטומאה בלועה אינה מטמאה: ומה למעלה שאינו כו'. כלומר מציל מלטמא אחרים שנבלע למטה שעושה עיכול כלומר וחשוב כאין אינו דין שמציל שלא יטמא: וכלום עושה עיכול למטה כו'. כלומר ולאו ק"ו הוא: אשכחן בליעה דאדם שאינה מטמאה דבהמה מנלן. כגון עובר שמת בתוך מעיה דאמרינן במתניתין הושיט הרועה את ידו בתוך מעיה בין בהמה טמאה בין בהמה טהורה טהור: מה לאדם. שצריך שהייה בבית המנוגע דהוא קל לענין טומאה דאין טמאין כלים שעליו עד שישהה בכדי אכילת פרס לכלים שעל גביו אבל היו בידיו הוא והן טמאין מיד כיון דנקיט להו בידיה חשובין כהוא בעצמו: ואם היה לבוש כליו [צריך שישהה] בכדי אכילת פרס אלו ארבעה ביצים כדמפרשינן במס' עירובין פת חטין כו' דמפקינן מארץ חטה שכל הפסוק כולו לשיעורין נאמר: אמר רבא תרויהו תנהי. כלומר מה אתא רבה לאשמועינן: בלע טבעת טמאה טובל ואוכל תרומתו לערב. כלומר אע"פ שטבעת טמאה במעיו: דלא מטמאה ליה. טמאה לטהורה במעיו:

מסורת הש"ס

א) ברכות מא. עירובין ד. נגעים פי"ג מ"ט סוכה ה:, ב) מקואות פ"י משנה ח, ג) שם, ד) [מצורע פרק ה], ה) [ויקרא טו], ו) עיין רש"א, ז) ר"מ מ"ז,

גליון הש"ס

גמ' טומאה בלועה דתנן. עיין כלים פ"ח מ"ה:

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה מנין וכו' במשא. נ"ב דבמגע בלא"ה אינו מטמא מכח בית הסתרים ולא הבנתי למה פירש"י דאיירי בתחוב בשפופרת דלמאי האי בעיא היא אם אינו מטמא במשא אחר שטבל כמו דאיירי בטומאה בלועה למעלה: (ב) תוס' ד"ה אטו וכו' דאפי' בלא היקף טהורים. נ"ב עיין פירש"י פרק ר"ע דף פד ע"ב בד"ה ודין הוא וכן בב"ק דף כ"ה:

הגהות מהר"ב רנשבורג

א] רש"י בד"ה דלמטה וכו' תחוב בשפופרת. נ"ב עי' א"ר ש"ש: ב] תוס' ד"ה אטו וכו' בפני הטומאה שבתוכו מליטמא מציל תוכו. נמחק מלת תוכו. וכ"ב עיין מהרמ"ל דמוחק זה ומהרש"א ז"ל מקיימו היטיב ועיין חידושי הר"ן ותבין מלת מה נפסק דנקטו התוס' בלשונם:

מוסף רש"י

הנכנס לבית המנוגע. בבית המנוגע כתיב והבא אל הבית יטמא עד הערב ולא כתיב כבוס בגדים והאוכל בבית יכבס את בגדיו, בשוהה שיעור אכילה ואפילו לא יאכל, מדכתיב בסיפיה והשוכב בבית יכבס את בגדיו, הלכך הנכנס בו ונושא את בגדיו עמו שלא כדרך מלבושו, אין אלו בגדיו וטמאים מיד, שאף בהן אני קורא והבא אל הבית, וכשהוא לבוש בהן בעי שהייה (ברכות מא. ובעי"ז עירובין ד. וסוכה ה:). **היה לבוש כליו.** דאיקרו להו בגדיו (שם) וכן כולם דרך לבישתן קריין בגדיו ובטלין אלו (עירובין שם). **הוא טמא מיד.** דכתיב והבא אל הבית יטמא, והן טהורין עד שישהא. דכתיב והאוכל בבית יכבס וגו', ודרשינן בת"כ אין לי אלא אוכל ושוכב, אוכל בלא שוכב, שוכב בלא אוכל, לא אוכל ולא שוכב מנין, ת"ל יכבס בגדיו ריבה, שתי פעמים כתיב יכבס בגדיו, ואם סופנו לרבות הכל מה ת"ל והאוכל, ליתן שיעור לשוכב כדי אכילה, שאין טעון כיבוס בגדים עד שישהה כדי אכילה, וגופו טמא מיד דהכי כתיב והבא אל הבית יטמא ולא כתיב כיבוס בגדים, והאוכל בבית דהיינו שוהה כדי אכילה יכבס בגדיו (סוכה שם ובעי"ז ערובין שם). **אכילת פרס.** חצי ככר ששיערו בו חכמים את העירוב שהוא כולו מזון שתי סעודות וחציו מזון סעודה אחת (ברכות שם) ד' ביצים הן מזון סעודה בינונית, פרס לשון פרוסה ששיעורו בחצי ככר האמור בעירוב דבעינן מזון ב' סעודות ותנן התם חציה לבית המנוגע (ערובין שם). **פת חטים.** נאכלת מהר (ברכות שם) שהייתה מועטת משל שעורים (סוכה שם). **מיסב.** דרך הסיבה שהיא נאכלת מהר שאינו פונה אנה ואנה (ברכות שם) שהייה זו בהסיבה שיערוהו ולא בנאכלת בעמידה והולך ובא שהוא שוהה באכילתו יותר (ערובין שם) מי שהוא מיסב הוא עסוק באכילה ואינו טרוד בדברים אחרים (סוכה שם). **ואוכל בליפתן.** שנאכלת מהר (ערובין שם).

מסורת הש"ס

א) נדה מב: ע"ש, ב) סנהדרין ד. נזיר לח. [ודף מט: נג:], ג) [לעיל סח.], ד) [לקמן עד: קכט.], ה) [צ"ל דהוה אמינא], ו) [היינו במגע אבל], ז) גי' ר"מ ונפשות,

תורה אור השלם

1. וְכֹל אֲשֶׁר יִגַּע עַל פְּנֵי הַשָּׂדֶה בַּחֲלַל חֶרֶב אוֹ בְמֵת אוֹ בְעֶצֶם אָדָם אוֹ בְקָבֶר יִטְמָא שִׁבְעַת יָמִים: במדבר יט טז
2. כָּל הַנֹּגֵעַ בְּמֵת בְּנֶפֶשׁ הָאָדָם אֲשֶׁר יָמוּת וְלֹא יִתְחַטָּא אֶת מִשְׁכַּן יְיָ טִמֵּא וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ הַהִוא מִיִּשְׂרָאֵל כִּי מֵי נִדָּה לֹא זֹרַק עָלָיו טָמֵא יִהְיֶה עוֹד טֻמְאָתוֹ בוֹ: במדבר יט יג
3. וְעַל כָּל נַפְשֹׁת מֵת לֹא יָבֹא לְאָבִיו וּלְאִמּוֹ לֹא יִטַּמָּא: ויקרא כא יא

הגהות מהר"ב רנשבורג

א] רש"י ד"ה הבשר מגע נבלה וכו' אי נמי אם יצא. מלת יצא נמחק. ונ"ב מלא כצ"ל ודלא כר' חסדא לקמן דף ע"ד ע"א דבעובר מת לכ"ע שחיטה עושה ניפול יעוש"ה ומפרש רש"י בזה כרבה שם דפליגי נמי באבר דעובר מת ודו"ק: ב] תוס' ד"ה (בעמוד הקודם) כי קאמר וכו' תחת אבנים שלא תטמא וכו' כצ"ל:

מוסף רש"י

שמא יוציא ולד ראשו חוץ לפרוזדור. ותגע בו, דמכי נפק הוה ליה ילוד ולא הוי בלועה וטמא מדאורייתא משום נוגע במת (נדה מב:). לרבות גולל ודופק. שמטמא במגע ובמשא ובאהל (סוכה כג.) אם עשאו גולל לקבר מטמא לעולם באהל כמת עצמו ואפילו ניטל משם (ערובין טו.). לרביעית דם. היא שיעור חיותו של אדם ובלאו הכי לא איקרי מת עד שיהא בו שיעור מיתה (סנהדרין ד.). שתי נפשות. משמע משני בני אדם, וכתב מת כדי מיתה היינו רביעית (שם). נפשות היינו דם דאיקרי נפש (שם) רביעית דם קרי ליה נפש כדאמרינן התם (שבת לא:) רביעית דם נתני בכס (נזיר לח.). הבשר מגע נבלה. כל העובר והבהמה נגעו באבר טמאין (לעיל סח:). בשר העובר שהיה מחובר לאבר היוצא (לקמן עד:). מגע טרפה שחוטה. שאבר היוצא עדיין הוא מחובר בשעת שחיטה, אע"פ שאין שחיטה מתירתה באכילה מטהרתה מידי נבילה, כטריפה ששחיטתה מטהרתה, וטעמייהו מפרש במתני', ולקמן (עג.) מפרש בפירקין בטריפה שחוטה מאי מגע שייך למימר בה ומפרש שטרפה שחוטה מטמאה את המוקדשים מדרבנן (לעיל סח:).

גמרא

והא עובר וחיה דכשתי טבעות דמו וקא מטמא לה עובר לחיה אמר רבה שאני עובר הואיל וסופו לצאת אמר רבא עובר סופו לצאת טבעת אין סופו לצאת אלא אמר רבא פומבדיתאי ידעי טעמא דהא מילתא ומנו רב יוסף דאמר רב יוסף אמר רב יהודה אמר שמואל [א]טומאה זו אינה מדברי תורה אלא מדברי סופרים מאי אינה מדברי תורה אלא מדברי סופרים דלא תימא אליבא דר' עקיבא דאמר [ב]עובר במעי אשה טמא אלא אפי' לר' ישמעאל דאמר עובר במעי אשה טהור גזרו בה טומאה מדרבנן מאי טעמא [ה]אמר רב הושעיא גזירה [א] שמא יוציא ולד ראשו חוץ לפרוזדור אי הכי אשה נמי אשה מרגשת בעצמה ותימא לה לחיה טרידא מאי ר' ישמעאל ומאי ר"ע דתניא [1]וכל אשר יגע על פני השדה להוציא עובר במעי אשה דברי ר' ישמעאל ר"ע אומר לרבות [ג]גולל ודופק ור' ישמעאל גולל ודופק הלכתא גמירי לה ור"ע עובר במעי אשה טמא מדאורייתא מנא ליה אמר ר' אושעיא אמר קרא [2]הנוגע במת בנפש איזהו מת שבנפש של אדם הוי אומר זה עובר שבמעי אשה ור' ישמעאל האי מיבעי ליה [ב] [ד]לרביעית דם הבאה מן המת שמטמאה שנאמר הנוגע במת בנפש האדם איזהו נפש של אדם שמטמא הוי אומר זו רביעית דם ור"ע לטעמיה דאמר אף רביעית דם הבא משני מתים מטמא באהל [ג]דתניא ר"ע אומר מנין לרביעית דם הבאה משני מתים שמטמאה באהל שנא' [3]ועל כל נפשות מת לא יבא שתי נפשות ושיעור אחד:

מתני' [ה]בהמה המקשה לילד והוציא עובר את ידו וחתכה ואח"כ שחט את אמו הבשר טהור [ו]שחט את אמו ואח"כ חתכה [ז]הבשר מגע נבלה דברי ר"מ וחכמים אומרים [ח]מגע טרפה שחוטה מה

רש"י

והא עובר וחיה. דקתני מתני' החיה טמאה שבעה והאשה טהורה: **וקמטמי לה עובר לחיה.** ש"מ דטעמא דאשה טהורה משום מגע בית הסתרים הוא ולא משום בלוע: **טבעת אין סופה לצאת.** בתמיה: **טומאה זו.** דחיה: **מאי אינה מדברי תורה.** ל"ל למימר כולי האי לימא טומאה זו דברי סופרים משום גזירה כדמפרש לקמיה: **לא תימא.** מתני' ר"ע היא דאמר עובר מת שבמעי אשה טמא הלכך מטמא לחיה דטומאה בלועה מטמאה וטהרה בלועה [ג]מיטמאה ואשה טהורה משום דמגע בית הסתרים הוא: **אלא אפי' לר' ישמעאל כו'.** ולקמן בעי מאי ר' ישמעאל ור"ע: **גזירה שמא יוציא כו'.** דאי אמרת חיה שפשטה ידה למעי אשה ונגעה בעובר מת טהורה פעמים שהולד מוציא ראשו חוץ לפרוזדור והרי הוא כילוד ומטמא וכסבורה חיה שעדיין הוא במעיה ואתי לטהרה אבל ברועה שהושיט ידו למעי בהמה דקתני מתני' טהור ליכא למיגזר הכי מפני שרחם שלה גלוי דכי מפיק חזי ליה: **טרידא.** עסוקה היא בחבליה וציריה וטרידא מלומר לחיה אל תגעי: **על פני השדה.** משמע גלוי: **להוציא עובר.** שהוא טמון: **גולל.** כיסוי הארון של מת: **דופק.** דף שנותנין בצדו: **ור' ישמעאל סבר גולל ודופק הלכתא היא.** וכי אתא קרא להוציא עובר: **ור"ע סבר עובר במעי אשה טמא.** וכי אתא קרא לגולל ודופק וקסבר לאו הלכתא היא: **מדאורייתא מנא ליה.** דטמא דלא מטהר ליה ממשמעותיה דעל פני השדה ואפי' לא מייתר: **במת בנפש.** מת שהוא בתוך נפש האחרת: רביעית הלוג דם חיי האדם תלויין בו שבכך הוא מתקיים: **אף רביעית דם הבא משני מתים.** הלכך האי קרא דכתיב ביה חד נפש לאו לרביעית דם אתא: **נפשות.** משמע שתים: **מת.** דבר שמיתה באה על ידו דהיינו רביעית: **מתני' הבשר טהור.** שאין בהמה מקבלת טומאה מחיים: **הבשר מגע נבלה.** בשר העובר מגע אבר מן החי שהוא מטמא כנבלה בהעור והרוטב (לקמן דף קכט:). אי נמי אם א] יצא עובר מת נבלה גמורה הוי האבר מאחר שלא טהרתו שחיטת אמו: **מגע טרפה שחוטה.** שהשחיטה אע"פ שאינה מתרת האבר באכילה מטהרתו מידי נבלה והויא כטרפה שחוטה שאינה מטמאה מן התורה כדמפרש ואזיל אלא מדרבנן במוקדשין: מה

תוספות

אע"פ שהוא אב הטומאה אין לו טומאת משא וטבעת טהורה נמי לא מטמאה מחמת אדם טעמא נמי משום דבית הסתרים דאדם לא מטמא אבל בב' טבעות דלא שייך בהו בית הסתרים הוה אמינא במסותרים בתוכו ליטמו קמ"ל דטעמא דמתני' משום בלוע הוא וחבירו נמי לא מטמא וקשה לפירושו דבטבעת שנגעה במת הרי הוא כחלל וטומאתה בוקעת ועולה ואפי' רצוצה תחת אבנים שלא ב] מטמא את האדם מכח בית הסתרים ומה שפי' דטבעת טהורה לא מטמאה מחמת אדם משום דבית הסתרים דאדם לא מטמא אטו אם נכנס אדם לאהל המת וכליס או אוכלין בקומטו ה"נ דטהורים דאע"ג דבית הסתרים לאו בת מקבלי טומאה נינהו מ"מ לא הוי כצמיד פתיל דמציל באהל המת הרי טיט דלאו בני קבולי טומאה נינהו ואוכלין שגיבלן בטיט והכניסם לאהל המת טמאים ומה שפירש נמי דאין טומאת משא אלא למי שטומאה באה ממנו הרי מדרס הזב דמטמא במשא וה"נ טבעת שנגעה במת כיון דהויא כחלל לטמא במשא דלטמא במשא לא מהני בית הסתרים כדפי' בקונט' ובפ' יוצא דופן (נדה דף מג:) נמי אמרי' נבלה בקומטו טמא נהי דבמגע לא מטמא במשא מיהא מטמא לכך נראה דטעמא דמתני' משום דבלוע הוא ומ"מ אשמעינן רבה בשני טבעות דממתני' לא אשמעינן ליה ה) דהא דאע"ג דטומאה בלועה לא מטמאה היינו טהרה בעלמא אבל טהרה הבלועה מיטמאה וכן הא דטהרה הבלועה לא מיטמאה היינו מטומאה דעלמא ולא מטומאה הבלועה עמה ואין לתמוה כיון דלא לאשמועינן כאן בשתי טבעות מאי כשם דהכי פירושו כשם שטומאה בלועה אינה מטמאה את האדם הבולעה אע"פ שנגעה בו כך אינה מטמאה טהרה שאצלה וא"ת מנא לה לרבה הא דטהרה בלועה לא מיטמאה מטומאה שאצלה הא לא אתי מק"ו דצמיד פתיל וי"ל דכולה מלתא דריש רבה מן האוכל את נבלתה מי לא עסקינן דאכל סמוך לשקיעת החמה וקאמר רחמנא דטהור אפי' לאכול בתרומה ונוגעת בטומאה שבמעיה ואסור לטמאה וא"ת שתי טבעות נמי תנינא בלע טבעת טמאה טובל ואוכל בתרומה ויש לומר דהתם צריך הזיה שלישי ושביעי וכשבא לאכול תרומה כבר יש שבעה ימים שנבלעה והרי היא מסתמא כבר סמוך לנקב וכשבולע תרומה אינה נוגעת בטבעת עד שתבא אצלה סמוך לנקב ואז היא כבר מעוכלת: **והרי חיה ועובר דכשתי טבעות דמו.** מה שפי' בקונטרס אלמא דטומאה בלועה מטמאה וטעמא דאשה טהורה משום בית הסתרים וכן פי' בסמוך גבי לא תימא מתני' ר' עקיבא היא וקשה נהי דמגע בית הסתרים לא מטמא ו) במשא מטמא אלא נ"ל כדפירשנו דאשה טהורה משום טומאה בלועה היא וחיה הויא כשתי טבעות: **גזירה שמא יוציא ולד ראשו וכו'.** פי' בקונטרס משום דהרי הוא כילוד משמע דדוקא נקט ראשו וכן משמע בפ' יוצא דופן (נדה דף מג:) גבי יולדת מטמאה בפנים כבחוץ דקאמר כגון שהוציא ולד ראשו חוץ לפרוזדור כדר' אושעיא כו' משמע דר' אושעיא נקט דוקא ראשו ותימה דאמאי נקט ראשו אפי' הוציא ידו חוץ לפרוזדור נמי נטמאה החיה שנגעה בו או הסיטה דתו לאו טומאה בלועה היא וי"ל דגזירת הכתוב היא דעד שיהא כילוד לא מטמאה כדדריש מעל פני השדה והשתא ניחא הא דצריך ר' ישמעאל למדרש טעמא מקרא דטעמיה פשוט דטומאה בלועה היא אלא משום דלא מטמא בהוציא ידו עד שיהא כילוד ור' עקיבא נמי לא פליג אלא בהוציא את ידו וכן משמע דלא תימא אליבא דר"ע משמע דכר"ע אתיא מתני' בפשיטות דטמאה החיה מדברי סופרים דגזרינן כולו במעי אשה אטו הוציא ידו אבל אי ר"ע מטמא עובר במעי אמו אפי' לא יצא לחוץ כלל היכי מתוקמא מתניתא אליביה דחיה טמאה ואשה טהורה:

גולל ודופק. מפורש בפ"ק דכתובות (דף ד: ד"ה עד): **שתי נפשות ושיעור אחד.** ור' ישמעאל סבר דיש אם למסורת ונפשת כתיב כדאמר בסנהדרין בפ"ק (דף ד.) וקשה דתרי קראי ברביעית דם ל"ל במת בנפש ז) ונפש: **הוציא עובר את ידו וחתכה ואח"כ שחט את אמו הבשר טהור.** דעובר שבפנים אפי' מת חשיב כחי דהא קא מהני ליה שחיטת אמו להתירו אף באכילה: **וחכמים אומרים מגע טרפה שחוטה.** בשחיטה עושה ניפול פליגי כדאמר בגמ' וקודם שחיטה לכ"ע אדם שנוגע באבר שבחוץ טהור דאי מחיים מטמא היכי הוה מהני שחיטה לרבנן להפקיע הטומאה לטהרות ולעיל דקתני הושיט רועה את ידו ונגע בו טהור לאו דוקא לפי שהוא בפנים דאפי' הוציא עובר ידו לחוץ ונגע בו הרועה טהור אלא להודיעך כחו דר' יוסי הגלילי דאפי' הכי בטמאה טמא א"נ מודו רבנן בהוציא ידו לחוץ ונגע בו דבטמאה טמא דלענין מה שבפנים הוא דמקשינן טמאה לטהורה ולא לענין מה שבחוץ:

טהור

עין משפט נר מצוה

לח א מיי' פכ"ה מהל' טומאת מת הל' ב:
לט ב מיי' שם הלכה ח:
מ ג מיי' פ"ב שם הל' טו ע"ש בכ"מ:
מא ד מיי' פ"ד שם הלכה א:
מב ה ו מיי' פ"ב מהל' אבות הטומאה הלכה ט:

שיטה מקובצת

א] שמא יוציא ולד ראשו חוץ לפרוזדור. נ"ב עי' תוס' בכורות דף כ"ב ע"א: ב] לרביעית דם הבאה מן המת. נ"ב עי' תוס' מנחות דף קד ע"א: ג] מטמאה וטהרה בלועה מיטמאה ואשה כצ"ל:

רבינו גרשום

והא עובר וחיה דכשתי טבעות דמו. דעובר במעי בהמה ויד חיה במעי בהמה שניהן בלועין העובר והיד וקא מטמא ליה עובר לחיה: שאני עובר הואיל וסופו לצאת ולא מיחזי כבלוע: טומאה זו (אינה מדברי תורה) דמטמאה עובר לחיה [אינה מד"ת]: שמא יוציא ולד ראשו חוץ לפרוזדור והוי כילוד: אי הכי אשה נמי. דאי חיישינן להא דאמרת שמא יוציא ולד א"כ אפי' האם נמי תהא טמאה: אשה מרגשת בעצמה. כשיוצא תהא יודעת: ותימא ליה לחיה. כלומר אמאי אמרי' החיה טמאה שמא יוציא ולד ראשו חוץ לפרוזדור ותימא ליה האם לחיה כשיוציא ראשו ולא תהא טמאה החיה עד דתימא לה האם לחיה: להוציא עובר שבמעי אשה. כלומר דאינו על פני השדה: לרבות גולל ודופק. גולל זהו כסוי שעל גבי ארון של מת דופק דפנות שמטמאין כמת ולא להוציא עובר שבמעי אשה: ורבי עקיבא לטעמיה דאמר אף רביעית דם. דר' עקיבא לא בעי ליה להאי קרא: ושיעור א'. כלומר ורביעית אחד. ואח"כ שחט את אמו הבשר טהור. כלומר דאין מטמאה מחיים:

מה מצינו [א]בטרפה ששחיטתה מטהרתה אף שחיטת בהמה תטהר את האבר אמר להם ר"מ לא אם טיהרה שחיטת טרפה אותה דבר שגופה תטהר את האבר דבר שאינו גופה (א) מנין לטרפה ששחיטתה מטהרתה בהמה טמאה אסורה באכילה אף טרפה אסורה באכילה מה [ב]בהמה טמאה אין שחיטתה מטהרתה אף טרפה לא תטהרנה שחיטה לא אם אמרת בבהמה טמאה שלא היתה לה שעת הכושר תאמר בטרפה שהיתה לה שעת הכושר טול לך מה שהבאת הרי שנולדה טרפה מן הבטן מנין לא אם אמרת בבהמה טמאה שכן אין במינה שחיטה תאמר בטרפה שיש במינה שחיטה [ג]בן שמנה חי אין שחיטתו מטהרתו לפי שאין במינו שחיטה: **גמ'** אמאי [א]טומאת בית הסתרים היא וטומאת בית הסתרים לא מטמיא לימא ר' מאיר לטעמיה [ב]דתנן שלשה על שלשה שנחלק טהור מן המדרס אבל טמא מגע מדרס [ה]דברי ר"מ [ג]ותניא א"ר יוסי [ד]וכי באיזה מדרס נגע זה אלא שאם נגע בו זב שיהא טמא מגע זב לאו איתמר עלה אמר עולא [ה]ל"ש אלא שלשה על שלשה שנחלק אבל שלש על שלש הבאות מבגד גדול בשעת פרישתן מאביהן מקבלות טומאה מאביהן הא נמי בשעת פרישתן מאבר מקבל טומאה מאבר רבינא אמר בגד לאו לחתיכה קאי עובר לחתיכה קאי [ז]וכל העומד לחתוך כחתוך

רש"י

מה מצינו. כדקתני לקמיה ומנין לטרפה ששחיטתה מטהרתה: **אף שחיטת בהמה תטהר את האבר** גרסי': **לא אם טיהרה שחיטת טרפה אותה.** שחיטתה מן הדין הוא שהרי דבר שגופה: **ומנין לטרפה ששחיטתה מטהרתה.** דשמא אינה מטהרתה ומן הדין אינה מטהרתה שבהמה טמאה אסורה באכילה וטרפה אסורה באכילה: **ומה טמאה אין שחיטתה מטהרתה.** מלטמא דהכי תניא בתורת כהנים [ה] לכל הבהמה אשר היא מפרסת פרסה וגו' כל הנוגע בהם יטמא [ו] להביא בהמה טמאה שלא תטהרנה שחיטתה והלא דין הוא השרץ אסור באכילה ובהמה טמאה אסורה באכילה מה שרץ אין שחיטתו מטהרתו דכתיב בהו [ז] טמאים הם לכם אף בהמה טמאה לא תטהרנה שחיטתה או כלך לדרך זו בהמה טמאה אסורה באכילה וטרפה אסורה מה טרפה שחיטתה מטהרתה אף בהמה טמאה כן תלמוד לומר הנוגע בהם להביא בהמה טמאה שלא תטהרנה שחיטתה: **שלא היתה לה שעת הכושר.** ליטהר מטומאתה ע"י שחיטה: **תאמר בטרפה שהיתה לה שעת הכושר.** וכיון דחל עלה תורת שחיטה תו לא פקעה מיניה והויא בכלל שאר צאן ובקר: **טול לך מה שהבאת.** טול מכאן ראייה זו שהבאת: **הרי שנולדה טרפה מן הבטן מנין.** שתטהרנה: **שיש במינה שחיטה.** הלכך לא נפקא מכלל בקר וצאן אבל בן שמונה חי שנולד מבהמה חיה אין לנו במה לטהר אפי' נשחט לפי שאינו בכלל בקר וצאן: **גמ' אמאי.** בשר העובר טמא והלא לא נגע האבר בבשר אלא ע"י חבורו אותו מגע חבור בית הסתרים הוא שאינו נראה: **וטומאת בית הסתרים.** קי"ל במס' נדה (דף מב:) דלא מטמיא: **לימא ר"מ לטעמיה.** דאית ליה טומאת בית הסתרים מטמיא: **שלשה.** טפחים בגד שראוי למדרס והיה מדרס הזב שהוא אב הטומאה כדכתיב [ח] וכל אשר יגע במשכבו וגו': **שנחלק.** ואינו ראוי עוד למדרס אבל ראוי הוא לשאר טומאות דקי"ל שלש אצבעות על שלש חזי לעניים א] ולעשירים: **טהור מן המדרס.** מלטמא אדם וכלים: **אבל טמא מגע מדרס.** טומאת הנוגע במדרס יש לו והוי ראשון לטומאה מפני שנגעו זה בזה בעודן מחוברין שהיו מדרס: **וכי באיזה מדרס נגע זה.** מאחר שנחלק שהרי מגע חבירו אינו מגע לפי שהוא בית הסתרים אלא אם יי"ל שיש כלום טומאה [ט] משמרת עליו לאו משום מגע מדרס: **אלא שאם נגע בו הזב.** ברגלו ערום כשדרס עליו או לאחר שדרס עליו והוי עליו שני טומאות טומאת מדרס שהיא אב הטומאה וטומאת מגע שהיא ראשונה ואינה אלא לטמא אוכלין ומשקין ונחלק טהור מטומאת מדרס ואינו אב הטומאה עוד אבל טמא מגע הזב כ"ז שלא טבל ונפחת מג' אצבעות: **לא שנו.** דנחלק ר' יוסי על ר' מאיר: **אלא בשלשה על שלשה שנחלק.** דליכא למימר בשעת פרישתן זה מזה קבלו טומאת מגע זה מזה שהרי בשעת פרישתן לא יש בזה כדי לטמא בגד ולא בזה כדי לטמא בגד שהרי אין בהם שיעור אב הטומאה: **אבל ג' אצבעות הבאין מבגד גדול.** שהיה טמא מדרס וחתכו ממנו שלש אצבעות טהרה החתיכה הקטנה מן המדרס שאין בה כשיעור וטמאה מגע מדרס אפי' לר' יוסי דאמר אין מגע החבור מגע דהא בית הסתרים היא הכא מודה משום דבשעת פרישתו מאביו אי אפשר לצמצם שלא יגע מעט מעט ובשעת פרישה אינו בית הסתרים ומקבל טומאה מאביו שיש בו שיעור אב הטומאה. והכא גבי מתני' נמי אפי' ר' יוסי מודה דמגעו מגע משום שעת פרישה כשחותך האבר מן העובר:

כחתוך

תוספות

טהור מן המדרס. מתחלה כשנטמא מדרס צריך לומר דהיה שם פשוטי כלי עץ מפסיק בין רגלו לבגד דאי אין שם פשוטי כלי עץ לא הוה פליג ר' יוסי דהא בא לו מדרס ומגע זב ביחד אם היה יחף או מדרס ומגע מדרס אם היה נעול וכשבא בבת אחת מודה ר' יוסי כדמשמע בהקומץ רבה (מנחות דף כד:): **אלא** שאם נגע בו הזב כו'. שנגע בו מקמי מדרס איירי או שיחף דרס דהוה ליה מדרס ומגע א]הזב בבת אחת דאי לבסוף לא אתי מגע דקיל וחייל אמדרס החמור כדמשמע בהקומץ [רבה] (שם: ושם ד"ה כי) דקתני בברייתא מודה ר' יוסי בשני סדינים המקופלים ומונחים זה על זה וישב עליהן הזב שהעליון טמא מדרס והתחתון טמא מדרס ומגע מדרס פי' שיש אויר בין הסדינין שמונחין על גבי קונדסין זה למעלה מזה וישב זב על העליון עד שהכביד העליון שנגע בתחתון וכגון שפשוטי כלי עץ מפסיק בינו ולסדינים דבעליון קדם המדרס למגע ובתחתון באים בבת אחת שהכביד על העליון עד שהגיע לתחתון נטמא מדרס מחמת הזב ומגע מדרס מן הסדין העליון ושניהם באים בבת אחת ומעיקרא דקא הוה בעי למיפשט בעיא דעשרון שחלקו ונטמא אחד מהם והניחה [י] בכיסא וחזר טבול יום ונגע בטמא מי אמרינן שבע ליה טומאה או לא ויטמא גם חלק השני ע"י צירוף כלי ופשיט ממתני' דסדין טמא מדרס שעשאו וילון טהור מן המדרס אבל טמא מגע מדרס אמר ר' יוסי וכי באיזה מדרס נגע זה אלא שאם נגע בו הזב טמא מאי לאו אפי' לבסוף אכתי לא ידע ברייתא דשני סדינין דמוכח בהדיא דלא חייל לבסוף מגע מדרס דקיל אמדרס דחמור וא"ת דבשלהי העור והרוטב (לקמן דף קכח:) תניא החותך כזית בשר מאבר מן החי חישב עליו וא"כ חתכו טמא ופריך טומאת בית הסתרים היא ומשני ר"מ היא והשתא היכי חייל אחר המחשבה טומאת אוכלין דקיל אטומאת אבר מן החי דחמיר וי"ל דטומאת אוכלין חמיר שראוי להצטרף עם פחות מכביצה אוכלין אבל קודם שיחשב עליהם לא היה ראוי להצטרף והרב ר' שמשון אומר דשבע ליה טומאה לא שייך בדבר שהטומאה באה מגופו וחייל שפיר אפי' קל על חמור וכפירושו משמע בהקומץ רבה (מנחות דף כד:) דבעי למיפשט מההוא דד' סדינים דלא אמר שבע ליה טומאה שהרי תחתון טמא מדרס ומגע מדרס פי' אע"ג דעליון אינו טמא אלא מדרס היינו משום דלא חייל מגע דקיל אמדרס דחמור בזה אחר זה אבל מתחתון בעי למיפשט כיון דבבת אחת ודאי חל אפי' קל על החמור וא"כ בשניהם שוים כי ההיא דעשרון שחלקו חלים אפי' בזה אחר זה ומשני דבבת אחת ודאי חייל אפי' קל על חמור אבל בזה אחר זה אפי' שניהם שוין לא חייל האחרון והשתא לפי סברת הפושט אמאי לא פשיט מר"מ דאמר גבי סדין שעשאו וילון דטמא מגע מדרס אלמא דחל קל עם החמור בבת אחת אלא ודאי כשהטומאה באה מגופו לא אמרי' שבע ליה טומאה וחל אפי' קל על חמור אפי' בזה אחר זה ויש לדחות דלא בעי למפשט מר' מאיר [י]דהא ר' יוסי פליג עליה מהאי טעמא ולהכי לא פשיט אלא מר' יוסי: **אבל** שלש על שלש הבאות מבגד גדול בשעת פרישתן מאביהן מקבלות טומאה מאביהן. דקודם שנחלק לגמרי נוגעות חתיכות זו לזו וה"ה דבשלשה על שלשה משכחת לה דמודה ר' יוסי כגון שלא הפסיק פשוטי כלי עץ בין רגלו לבגד דאתי מדרס ומגע בבת אחת ואפי' אם הפסיק נמי אם היה נכפל בשעה שדרס עליו שני ראשיהן נוגעים זה בזה בגלוי דאין זה בית הסתרים ובבת אחת קאתו אלא ניחא ליה לאשכוחי טומאת מגע אפי' בבגד שיהיה עומד כל שעה מתוח והיה שם פשוטי כלי עץ המפסיק דומיא דרישא: **בשעת** פרישתן מקבלין טומאה מאביהן. וא"ת ולקמן בהעור והרוטב (דף קכח:) גבי החותך בשר (ב) מן החי דטמא ומוקי לה כר"מ דאמר טומאה דבית הסתרים מטמא לוקמה אפי' כר' יוסי דבשעת פרישתו מקבל טומאה מהאבר ודוחק לומר דמיירי כגון דבמשהו ראשון שנחתך לא היה באבר כדי לעלות ארוכה וי"ל דבעי לאוקמי אף בניתז בכל כחו דלא מקבל טומאה מאביהן בשעת פרישה מאביהן וכי האי גוונא משני בפ' אמרו לו (כריתות דף טו:) ומיהו בפ' כילד צולין (פסחים דף פה. ושם ד"ה ולרבינא) גבי אבר שיצא מקצתו דחותך עד שמגיע לעצם וקולף עד שמגיע לפרק וחותך ודייק מינה דלא גזור טומאה על היוצא דא"כ היה מטמא מה שבפנים ומשני

דטומאת

עין משפט נר מצוה

מג א מיי' פ"ב מהל' אבות הטומאה הל"ו:
ב [מיי' שם פ"א הלכה ג]:
ג מיי' שם פ"ב הל' ו:
מד ד ה מיי' פכ"ג מהל' כלים הלכה ט:

שיטה מקובצת

א] דה"ל מדרס ומגע זב כו':

רבינו גרשום

אמאי טומאת בית הסתרים היא. כלומר דאין חלוקין כשאר טמאות דנוגע טמא לטהור אלא מחוברין הן אמאי הבשר מגע נבלה. דתנן שלשה על שלשה שנחלקו. שהיה טמא מדרס ונחלקו טהור מאותו מדרס: אבל טמא מגע מדרס. אחר שחלק בשעת פרישתו נוגע אחד לחברו: והא קא חזינן הכא לר' מאיר שטומאת בית הסתרים מטמאה שדומה כמי שנוגע אחד לחברו דקאמר טמא מגע מדרס: ולא איתמר עלה אמר עולא לא שנו אלא שלשה על שלשה שנחלקו. אפי' ר' יוסי דלא מודי בשלשה על שלשה שנחלקו דתהא טמא טומאת בית הסתרים מודי באבר דטומאת בית הסתרים מטמא. מ"ט דלאו איתמר עלה אמר עולא לא שנו אלא בשלשה על שלשה דלא טמאה טומאת בית הסתרים אבל שלש על שלש הבאות כו' כלומר הבאות מבגד גדול טמא וכו': רבינא אמר בגד לאו לחיתוכא קאי. כלומר אפי' ר' יוסי דמטהר לענין בגד מטומאת בית הסתרים מטמא לענין אבר בגד לאו לחיתוכא קאי ולא דמי כמאן דחתוך ונוגע בהדי הדדי אבל אבר דלחיתוכא קאי ודמו כמו דנגע בהדי הדדי:

מסורת הש"ס

א) [לקמן קכט. נדה מא:], ב) כלים פכ"ז מ"י, ג) [מלת ותניא טעות הדפוס שהרי הך מלתא דאמר ר' יוסי נשנית במשנה כלים שם], ד) [פסחים פה.], ה) [שמיני פרשה ד], ו) [ויקרא יא], ז) [שם], ח) [ויקרא טו], ט) צ"ל משויירת. רש"ל, י) פי' הוא כלי שרת, כ) [צ"ל דהוה אמינא],

גליון הש"ס

גמ' (דברי ר"מ ותניא). נראה שלא לגרוס אלו תיבות:

הגהות הב"ח

(א) גמ' ומנין לטרפה ששחיטתה וכו' טמאה אסורה באכילה וטרפה כצ"ל ותיבת אף נמחק: (ב) תוס' ד"ה בשעת וכו' בשר מאבר מן החי:

הגהות מהר"ב רנשבורג

א] רש"י ד"ה שנחלק וכו' חזי לעניים ולעשירים. מלת ולעשירים נמחק. וצ"ב כ"ל למחקו או דצ"ל ולא לעשירים דהכי איתא בשבת דף כ"ו ע"ב:

כחתוך דמי כמאן כרבי מאיר דתנן (א)כל ידות הכלים שהן ארוכות ועתיד לקצצן מטביל עד מקום מדה (ב)(דברי ר"מ וחכמים אומרים) עד שיטביל את כולו אפילו תימא רבנן (ג)חבורי אוכלין כמאן דמפרתי דמי ונגיעי בהדדי בשלמא לעולא היינו דקתני חתכה אלא לרבינא מאי חתכה איידי דתנא רישא חתכה תנא נמי סיפא חתכה: וחכמים אומרים מגע טרפה שחוטה: טרפה שחוטה מי מטמיא אין כדאבוה דשמואל (ד)דאמר אבוה דשמואל (ה)טרפה ששחטה מטמאה במוקדשין: מה מצינו בטרפה ששחיטתה מטהרתה אף שחיטת בהמה תטהר את (ו)העובר: תניא אמר להן רבי מאיר וכי מי טיהרו לאבר זה מידי נבלה שחיטת אמו א"כ תתירנו באכילה אמרו לו הרבה מצלת על שאינו גופה יותר מגופה שהרי שנינו (ז)חותך מן העובר שבמעיה מותר באכילה מן הטחול ומן הכליות אסור באכילה מאי קאמר אמר רבא ואמרי לה (ח)כדי חסורי מחסרא והכי קתני אמר להן ר' מאיר וכי מי טהרו לאבר זה מידי נבלה שחיטת אמו אם כן תתירנו באכילה אמרו לו טרפה תוכיח ששחיטתה מטהרתה מידי נבלה ואינה מתירתה באכילה אמר להן לא אם טיהרה שחיטת טרפה אותה דבר שהיא גופה תטהר את האבר דבר שאינו גופה אמרו לו הרבה מצלת על שאינו גופה יותר מגופה שהרי שנינו חותך מן העובר שבמעיה מותר באכילה מן הטחול ומן הכליות אסור באכילה תניא נמי הכי אמר להן רבי מאיר וכי מי טיהרו לאבר זה מידי נבלה אמרו לו שחיטת אמו א"כ תתירנו באכילה אמרו לו טרפה תוכיח ששחיטתה מטהרתה מידי נבלה ואינה מתירתה באכילה אמר להן (ט)אם טיהרה שחיטת טרפה אותה ואת האבר המדולדל בה דבר שגופה תטהר את העובר שאינו גופה אמרו לו הרבה מצלת על שאינו גופה יותר מגופה שהרי שנינו חותך מן העובר שבמעיה מותר באכילה מן הטחול ומן הכליות אסור באכילה אמר רשב"ל כמחלוקת בעוברין כך מחלוקת באיברין ורבי יוחנן אמר מחלוקת באבר דעובר אבל באבר דבהמה דברי הכל שחיטה עושה ניפול א"ר יוסי בר' חנינא מ"ט דר' יוחנן אליבא דרבנן האי אית ליה תקנתא בחזרה והא לית ליה תקנתא בחזרה מיתיבי אמר להם ר' מאיר לא אם טיהרה שחיטת טרפה אותה ואת האבר המדולדל בה דבר שגופה תטהר את העובר דבר שאינו גופה

בשלמא

כחתוך דמי. והרי נוגעין זה בזה: **עד מקום מדה.** שהוא עתיד לקיים ומה שעתיד לקוץ אין צריך טבילה דכקצוץ דמי: **חבורי אוכלין.** שהן רכין אינו חשיב חבור וכמאן דמיפרתי דמו. ודאמרינן בשלמא (פסחים דף פה.) לרבינא חבורי אוכלין כמאן דמיפרתי דמו מהכא נפקא: **בשלמא לעולא.** דאמר טעמא משום פרישה הוא: **היינו דקתני.** מתני' חתכו דאי לא חתכו אין טמא משום דמגע סתרים הוא: **איידי דתנא רישא חתכו.** ואחר כך שחט את אמו הבשר טהור דדוקא חתכו קודם שחיטה דמשעה שנשחטה ונראית לטומאת אוכלין לא נגע הא לא חתכו טמא: **תנא סיפא חתכו.** ובלא חתכו נמי טמא העובר: **מי מטמיא.** דקתני בה תורת מגע: **מטמאה במוקדשין.** מדרבנן: **אמרו לו הרבה מצלת כו'.** לקמיה מפרש מאי קא מהדרי ליה: **ואת האבר המדולדל בה.** בשום בהמה שנחתך ממנה אבר ומעורה ותלוי במקצת דאמרי' בהעור והרוטב (לקמן דף קכו:) האבר המדולדל בבהמה ונשחטה מטמאה טומאת אוכלין ולא טומאת נבלות מדקתני הוכשרו בדמיה ואי נבלה מאי הכשר איכא למימר ואע"פ שאסורין באכילה כדקתני לקמן [ע"ב] בשמעתין להביא האבר והבשר המדולדלים: **דבר שגופה.** כלומר דין הוא שתטהרנו (א)שהיא גופה: **כמחלוקת.** באבר דעוברין: **כך מחלוקת באבר.** המדולדל בבהמה דלרבי מאיר אין שחיטתו מטהרתו ולרבנן שחיטתו מטהרתו: **עושה ניפול.** בשעת שחיטה הרי הוא כנופל ממנה ואין שחיטתו מועלת לו(ב). ומשום לישנא דקרא דילפינן לקמן(ט) מיתה עושה ניפול נקט לה: **ניפול.** גמר נפילה: **אליבא דרבנן.** דבאבר דעובר מטהרי ובאבר המדולדל בה מטמאין: **בחזרה.** כדאמר ר' יוחנן בריש פירקין (לעיל דף סח:) אבר עצמו מותר באכילה אם החזיר:

בשלמא

דטומאת בית הסתרים היא ומה בכך הא בשעת פרישתה מקבלת טומאה ולא מיתוקמא בניתז בכל כחו שהרי צריך לקלוף הבשר שבחוץ מעל העצם עד לפרק וי"ל דמיירי כגון שחותך בסכין רחבה שמפסקת הסכין בין מה שבחוץ למה שבפנים ואין נוגע זה בזה בשעת חתיכה וכן ההיא דהעור והרוטב (לקמן דף קכח:) בעי לאוקומי אפי' בסכין רחבה ואם תאמר אמאי לא מקשה הכא לעולא כמו שמקשה לשמואל בכריתות (דף טו:) דאמר אהא דתנן בפ"ק דמס' מכשירין (משנה ה) (י)המוסק את הכרישין מים שבתוכן אינן בכי יותן והיוצא מהן הרי הן בכי יותן אמר שמואל וכרישין עצמן הוכשרו מ"ט בשעת פרישתן מהן הכשירום ופריך עלה ממתני' דהתם דקתני ערב פסח הולך אצל רופא וחותך אבר המדולדל בו עד שיניח כשערה ותוחבו בסירא ונמשך ממנו והלה עושה פסחו והרופא עושה פסחו ואי בשעת פרישתן הוכשרו הכא נמי בשעת פרישתן מן האבר ליטמא לאדם ומשני בנתזין בכל כחו והשתא טפי הוה ליה לאקשויי הכא לעולא מטומאה אטומאה ממה דפריך התם מטומאה אהכשר ויש (ג) לומר דאעולא דהכא לא מצי למיפרך מהתם דלא דמי דהכא אפילו נתזין בכל כחו מקבלות טומאה בשעת פרישתן עד שלא הובדל לגמרי נוגע קצת באביו אבל התם גבי אבר מן החי כל זמן שלא הובדל לגמרי לא מטמא ואין לחוש אנגיעה קודם שהובדל לגמרי אבל לשמואל פריך שפיר דמיירי במים שנפלו על הכרישין שלא לרצון ולכך (י) מוסק ומים הנבדלים ממנה לגמרי הם לרצון וכי הדרי ונגעי בכרישין מכשירין אע"ג דלא ניחא ליה כדתנן (מכשירין פ"א מ"א) כל משקה שאין תחילתו לרצון וסופו לרצון הרי הוא בכי יותן ודמיא להההוא דרופא לגמרי וא"ת דאמרינן בהעור והרוטב (לקמן דף קכג.) טלית שהתחיל לקורעה כיון שנקרע רובה שוב אינו חבור וטהורה משמע טהורה לגמרי וכן משמע בפ' דם חטאת (זבחים דף צד:) דמייתי לה אבגד שיצא חוץ לקלעים ונטמא קורעו ומכניסו ומכבסו במקום קדוש ואם נשאר עליו שום טומאה היאך מכניסו והא אכתי טמא הוא והשתא אמאי אינה טמאה מגע מדרס כי הכא ובקונטרס תירץ שם (ל)דהיכא דאיכא עליו שתי טומאות מדרס ומגע הזב אהני חלוקה למדרס דתו לא חזיא ליה ואפילו הוא יותר משלשה על שלשה אפילו הכי טהורה מן המדרס כיון דלא חזיא למלאכה ראשונה להתעטף פשה ביה טומאת מגע דחזיא לג' אצבעות אבל התם איירי כשאין עליה מדרס אלא טומאת מגע בלבד וקריעה אהני לבטולי ותו לא פשה עליה מידי ואין נראה שום סברא לחלק דמ"מ כיון דיש בה שלש על שלש שהוא שיעור טומאה לא פקע מיניה טומאת מגע ומה שהביא שם בקונטרס ראיה דאע"ג דאית בו שיעור טומאה מ"מ בטלה ע"י קריעה דומיא דכלי חרס דשבירתו מטהרתו ושבריו מקבלין טומאה כדאמר באלו טרפות (לעיל דף נד:) הן וקרקרותיהן ואין זו שום ראיה דהתם איירי כשייחד השברים אח"כ אבל בלא יחוד לא כמו שמפרש שם ויש מפרשים דטלית שם כלי עליה וכשנקרעה כיון דאזל שם כלי מינה טהורה לגמרי אבל הכא איירי בחתיכת בגד ולא טהרה ממגע מדרס אע"פ שטהור מן המדרס ועוד נראה לי דמיירי כשקורע בהרבה מקומות עד שלא ישאר בכל אחד רוחב שלש ולהכי קאמר דטהורה לגמרי דאע"פ שכל הקריעות מחוברות בסופן לאו חיבור הוא כיון דכל קרע וקרע נקרע עד רוב הטלית והוי כאילו נגמר כל קרע וקרע עד סופו וכגון שלא שייר בטלית באותו מיעוט שלא נקרע כדי מעפורת פי' סודר כדאמרינן התם דאי נשאר כדי מעפורת הויא טמא מדרבנן כדאמר בפרק דם חטאת (זבחים דף צד:): **מטביל** עד מקום מדה. ואם תאמר ואידך ליהוי חצילה דהוי מיעוטו המקפיד דמיעוטו המקפיד חוצץ בכלים כמו באדם כדמשמע במסכת מקואות (פ"ט מ"ז) ויש לומר דאיירי בידות הכלים העשויין כעין חוליות כאותן שלשלאות של ברזל העשויין בטבעות והא דקתני נמי סיפא במסכת מקואות (פ"י מ"ה) שלשלת דלי גדול ארבעה טפחים ושל קטן עשרה טפחים ומטביל עד מקום מדה ר' טרפון אומר עד שיטבול כל הטבעת מכלל דת"ק לא בעי כל הטבעת מיירי נמי כגון דאותה טבעת עצמה עשויה כחוליות מטבעות קטנות וליכא חצילה(מ): **חבורי** אוכלים כמאן דמפרתי דמו. (ד)תימה דלא משני הכי בהעור והרוטב (לקמן דף קכח:) גבי חישב עליו ואח"כ חתכו טמא (ה) ופריך טומאת בית הסתרים הוא ודוחק להעמידה כר' מאיר וי"ל דלא אמרינן כמאן דמפרתי דמו אלא היכא דעומד ליקצץ כמו הכא דאבר אסור והשאר מותר וכן בסוף כילד צולין (פסחים דף פה.) גבי אבר שיצא מקצתו דמה שיצא אסור ומה שבפנים מותר אבל גבי אבר מן החי דהכל אסור ואין עומד ליתחתך לא אמרינן כמאן דמיפרתי דמו:

מאי

מסורת הש"ס

א) מקואות פ"י משנה ה, ב) [נ"ל ר' יהודה אומר כך איתא במשנה], ג) [פסחים פה.], ד) [לקמן קכג:], ה) [נ"ל האבר], ו) [לעיל סח.], ז) הוא שם חכם או פי' בחנם בלתי שום הזכרת חכם. רש"ל בשם הליכות עולם [בהליכות עולם כפי' השני, בחנם], ח) [לקמן עו:], ט) [דף עד.], י) [נ"ל המוסק], כ) נ"ל מוסק, ל) נ"א דהכא ועיין ר"מ שהגיה כמו שהוא לפנינו, מ) [ועיין ברא"ש שתירץ דאבית הסתרים של כלים לא חיישינן בחצילה כלל והביא ראיה מתוספתא],

מוסף רש"י

כמאן דמפרתי דמי. מפורדים (ביצה ב.) ולא הוי חיבור ולא מגע בית הסתרים מיקרי (פסחים פה.). **מטמאה במוקדשין.** כלומר אם של מוקדשין היא (לקמן קכג:). **חותך מן העובר שבמעיה.** והניח החתיכה בתוכה, **מותר באכילה.** בשחיטתה, כדיליף בגמרא מכל בבהמה תאכלו (לעיל סח.). **מן הטחול ומן הכליות.** של בהמה עצמה, **אסור באכילה.** ואע"פ שהניחו בבהמה לא הותר בשחיטתה, להכי נקט טחול וכליות משום דלא מידי דמיטרפא הוא (שם). **כדי.** שם חכם (גיטין פה:).

עין משפט נר מצוה

מה א מיי' פ"ג מהל' מקואות הל' כה [טוש"ע י"ד סימן רב סעיף טו]:

מו ב מיי' פ"ו מהל' טומאת אוכלין הלכה יד:

מז ג מיי' פ"ב מהלכות אבות הטומאה הלכה ח:

שיטה מקובצת

א] כלומר דין הוא שתטהרנו מפני שהיא גופה: ב] ואין שחיטתו מועלת לו והויא הבהמה מגע נבלה ומשום וכו' כך מצאתי מוגה ברש"י כת"י: ג] ויש לפרש דאעולא דהכא: ד] תימה דלא משני הכי בהעור והרוטב. נ"ב עי' תוס' מנחות דף כ"ד ע"ב: ה] ואח"כ חתכו טמא דפריך טומאת כצ"ל:

רבינו גרשום

דתנן כל ידות הכלים שהן ארוכות. וטמאין: אפי' תימא רבנן חיבורי אוכלין כו' כלומר ודמי האבר כמי שנגע לעובר: בשלמא לעולא היינו דקתני חתכה. בשלמא לעולא דלא (מלקי חיבורי) [אמרינן דחיבורי] אוכלין כמן (דלא מיפרתי) [דמפרתי] דמי היינו דקתני שחט את אמן ואח"כ חתכה דמעיקרא לאו כחתוכה דמי: אלא לרבינא דאמר חיבורי אוכלין כמאן דמיפרתי דמו. ודמי כחתוך מאי ואח"כ חתכה והא מעיקרא כחתוך דמי: איידי דתנא רישא חתכה ואח"כ שחט את אמו דוקא חתכה מש"ה טהור הבשר דלא מטמא מחיים תנא סיפא נמי חתכה ולעולם אע"ג דלא חתכה כמאן דחתוך דמי: ואת האבר המדולדל. כלומר שנחתך ממנה אבר ומעורה במקצת ושחט הבהמה מטהר את האבר עמה: ונטהר את העובר. אבר של עובר: כמחלוקת בעוברין. כמחלוקת ר"מ ורבנן בשחט את אמו ואח"כ חתכה הבשר מגע נבלה דשחיטה עושה ניפול ואין כוללו השחיטה עמה ורבנן סברי אין שחיטה עושה ניפול וכוללו השחיטה עמה ואין נבלה אלא טרפה שחוטה והבשר שנוגע באבר מגע טרפה שחוטה ואין מטמא אלא במוקדשין: כך מחלוקת באיברין אבר של בהמה המדולדל דר"מ סבר אין כוללו שחיטה עמה והוי נבלה ורבנן סברי כוללו שחיט' ולא הוי נבלה אלא חשוב טרפה שחוטה: אבל באבר דבהמה דברי הכל שחיטה עושה ניפול. ואין כוללו שחיטה עמה והוי נבלה: דהאי אית ליה תקנתא. האבר כשמחזירו למעי אמו קודם שחיטה אבל אבר המדולדל בבהמה לית ליה תקנתא בחזרה: